

Asia: VN/11878/2022

Luonnos hallituksen esitykseksi uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain 5 §:n muuttamisesta ja 5 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n lausunto Työ- ja elinkeinoministeriölle: Luonnos hallituksen esitykseksi uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain 5 §:n muuttamisesta ja 5 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta

VN/11878/2022

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain 5 §:n muuttamisesta ja 5 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK on sitoutunut EU:n ja Suomen ilmastotavoitteisiin sekä 1,5 asteen ilmastopolitiikkaan. Elinkeinoelämä on muun muassa laajalla tiekarttatyöllään vahvasti tavoittelemassa Suomen hiilineutraalisuutta vuodelle 2035. Tiukatkin ilmastotavoitteet on mahdollista saavuttaa yritysten kilpailukyky säilyttäen Suomessa ja Euroopassa, mutta politiikkaohjauksen on oltava johdonmukaista ja ennakoitavaa. Elinkeinoelämä painottaa, että samalla kun päästöjä vähennetään, on huolehdittava yritysten mahdollisuudesta investoida ja pärjätä kansainvälisessä kilpailussa: vähennetään päästöjä kustannustehokkaasti, markkinaehtoisesti ja teknologianeutraalisti.

Tausta

Venäjän hyökkäys Ukrainaan näkyy erityisesti energiamarkkinoilla, kun toimijoiden omaehtoisten päätösten sekä pakotteiden kautta fossiilisten energiatuotteiden hinnat ovat nousseet voimakkaasti, mikä näkyy erityisesti polttoaineiden hintojen nousuna. Hintojen nousu vaikuttaa kuljetusalaan, yksityisautoilijoihin sekä välillisesti myös laajemmin yhteiskuntaan muun muassa kaupan ja teollisuuden kustannusten ja energiahintojen nousun inflaatiota kiihdyttävän vaikutuksen kautta.

Äkillisen energiahintojen nousun takia varautumisen ministerityöryhmä linjasi 7.4.2022, että jakeluvelvoitetta alennetaan väliaikaisesti 7,5 prosenttiyksiköllä. Alennukset kohdistuvat vuosiin 2022 ja 2023. Kehittyneiden biopolttoaineiden ja biokaasun lisävelvoitetta ei ole tarkoitus muuttaa tällä esityksellä.

Esitysluonnoksen mukaan jakeluvelvoite on keskeisin liikenteen hiilidioksidipäästöjen alentamisen keino, ja siihen tehtävät muutokset vaikuttavat suoraan sekä liikenteen että koko taakanjakosektorin päästövähennystavoitteiden saavuttamiseen.

Tieliikenteen päästöt olivat vuonna 2020 noin 10,4 miljoonaa CO₂ tonnia, joten 7,5 %-yksikön alennus lisäisi päästöjä vuosittain vajaalla 800 000 CO₂ tonnilla. Vuosien 2022 ja 2023 jakeluvelvoitteen alennus vaikuttaisi siten päästöjä lisäävästi yhteensä yli 1,5 miljoonaa CO₂ tonnia, mikäli yhtiöt jakelevat uusiutuvia polttoaineita velvoitteen mukaisesti. Ylitäytön täysimääräinen hyödyntämismahdollisuus voi johtaa kuitenkin siihen, että yhtiöt jakelisivat suuremman määrän uusiutuvia polttoaineita, mitä jakeluvelvoite edellyttää. Tällöin myöskään päästöt eivät pidemmällä tarkastelujaksolla lisääntyisi edellä kuvatulla tavalla.

Työ- ja elinkeinoministeriö on arvioinut myös vaihtoehtoa, jossa esitettyjä muutoksia ei toteutettaisi. Arvion mukaan tällöin toivottuja pumppuhintavaikutuksia ei nähtäisi lainkaan. Vaikka vuosittaisilla jakeluvelvoitteen korotuksilla ei arvioiden mukaan ole suuria vaikutuksia polttoaineiden hintoihin ja jakelijoihin, ja esityksen mukaisten muutosten vaikutuksiin sisältyy edellä kuvatusti paljon epävarmuustekijöitä, muutosten toteuttamatta jättäminen tarkoittaisi, että polttoaineiden pumppuhinnat määräytyisivät polttoaineiden markkinatilanteen mukaan, johon ei pystytä kansallisin lainsäädäntötoimin, verotusta lukuun ottamatta, kovin tehokkaasti vaikuttamaan. Toisaalta muutoksen tekemättä jättäminen tukee järjestelmän ennakoitavuutta ja varmuutta.

EK:n lausunto

Elinkeinoelämän keskusliitto EK ymmärtää huolen energiatuotteiden ja polttoaineiden hintojen noususta poikkeustilanteessa. Kohonneet polttoaineiden hinnat ovat haastavia kuluttajille, kuljetusyrityksille ja niiden asiakkaille ja aiheuttavat osaltaan painetta Suomen logistiselle kilpailukyvyllä sekä kansantalouden suotuisalle kehitykselle.

Lähtökohtaisesti EK katsoo, että markkinataloudessa keskeinen periaate on, että markkinoilla kysynnän ja tarjonnan perusteella syntyvän hintasignaalin pitäisi antaa toimia häiriöttä.

Kohonneisiin hintoihin vastaamiseksi Suomessa tulisi vauhdittaa päästöttömän liikenteen ja liikenteen energiatehokkuuden investointeja, ja hallituksen julkisen talouden suunnitelmassa esitetyt hankintatuet vähäpäästöisille ajoneuvoille (täyssähköautot sekä sähkö- ja kaasukäyttöiset paketti- ja kuorma-autot) sekä tuet julkisen ja yksityisen latausinfraan investointeihin ovat omiaan vauhdittamaan liikennesektorin sähköistymistä ja siten vähentämään riippuvuutta fossiilisten polttoaineiden hinnoista kuljetus- ja logistiikkasektorilla.

Näiden toimien vaikutukset polttoaineiden käyttöön ja hintoihin syntyvät kuitenkin viiveellä, joten on perusteltua arvioida myös nopeavaikutteisia toimia liikenteen kustannusten nousun hillitsemiseksi tai kustannusten nousun vaikutusten puskuroidumiseksi. Nopeana toimenpiteenä varautumisen ministeriöryhmä päättikin 1.4.2022 kustannustuesta tammi-maaliskuulta 2022 kuljetusalalle.

EK pitää tärkeänä, että politiikkaohjaus niin yleisesti kuin ilmastopolitiikan osalta on johdonmukaista ja ennakoitavaa. Elinkeinoelämän näkökulmasta ennakoitavuus on tärkeää toimijoiden taloudellisen suunnittelun tueksi, sillä investointipäätöksiä valmisteltaessa ja tehtäessä joudutaan arvioimaan yhtäaikaaisesti useita tulevaisuuden markkinaolosuhteisiin liittyviä epävarmuuksia. EK pitääkin arvokkaana, että kehittyneiden biopolttoaineiden ja biokaasun lisävelvoitetta ei ole tarkoitus muuttaa tällä esityksellä.

EK on sitoutunut Suomen ja EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamiseen, ja jakeluvelvoitteen väliaikainen lasku hallituksen esittämällä tavalla voi aiheuttaa merkittävän negatiivisen poikkeaman Suomen päästökehitykseen. Hallituksen esityksessä todetaan, että vuosilta 2022 ja 2023 toteutumatta jäävät päästövähennykset katetaan nopeuttamalla jakeluvelvoitteen korotuksia lainsäädännössä. Näiden jakeluvelvoitteen säädettyä nopeampien korotusten vaikutuksia on kuitenkin vaikea arvioida, kun tietoja korotusten toteuttamisen tavoista ei ole käytettävissä.

EK peräänkuuluttaa kattavia vaikutusarviointoja näiden päätösten kokonaisvaikutuksista liikennesektorin kustannuksiin ja EU:n taakanjakosektorilla Suomelle vuodelle 2030 esittämän 50 prosentin päästövähennystavoitteen toteutumiseen.

Heikinheimo Arja
Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Peljo Janne
Elinkeinoelämän keskusliitto EK